

Haitis slavererevolusjon.

For 210 år siden ble Haitis slaver de første til å oppleve frihet.

Under ledelse av voodoooppresten Boukman gjorde de opprør og proklamerte sin revolusjon i august 1791.

13 år senere, **1. januar 1804**, var seieren og uavhengighet for Ayiti, verdens første «svarte republikk», et faktum.

NICOLA LO CALZO
Fotograf

Jean-Jaques Dessalines (1758–1806) erklærte Haitis uavhengighet i 1804.

Eksepsjonell kulturarv. Det er historien som har definert Haitis særegenhet, landet hvis nasjonaldag samsvarer med dagen i 1804 da slaveriet ble avskaffet og verdens første «svarte republikk» ble født. I Haiti virker hukommelsen rundt det som skjedde som noe samlende, og kanskje er denne delen av historien også den eneste fellesnevneren i et vertikaldelt samfunnssystem, hvor folk tilhører ulike kaster. I alle samfunnslag gir minnet om slavens motstand en følelse av identitet og av å tilhøre det samme historiske fellesskapet. Men dette minnet er selektivt, noe som henger sammen med den haitiske revolusjonen og uavhengigheten, men som samtidig visker bort tiden da Haiti var en koloni og det som skjedde siden, etter revolusjonen.

Der hvor den vestlige verden har valgt å legge lokk på omstendighetene rundt Haitis tilblivelse, har ulike sosiale grupper i Haiti på forskjellige vis omfavnet disse minnene. Resultatet er at dagens Haiti bærer på en eksepsjonell kulturarv skapt av populærkulturen, men som ikke anerkjennes av de offentlige institusjoner eller av det internasjonale samfunnet. En rekke nøkkelhendelser har resultert i et rikt erfaringsmonn, gjennom revolusjonsheltenes etterkommere, voodooens gudeverden, historien om polakkene, karnevalet i Jacmel, levningene etter de nasjonale heltene, spørsmålet om Haitis gjeld (eller «løsepenger»), nye måter å tilegne seg fortiden på i dag – og det svært populære initiativet *Mouvement por la Réussite de l'image des Héros de l'Indépendance d'Haïti* (Bevegelsen for opphøyelse av fremstillingen av frigjøringsheltene).

populære initiativet *Mouvement por la Réussite de l'image des Héros de l'Indépendance d'Haïti* (Bevegelsen for opphøyelse av fremstillingen av frigjøringsheltene).

«Antillenes perle». Haiti har opplevd det meste. Som kolonialismen, den mørke tidsalderen da Europa betraktet seg selv som universets sentrum, fra 12. oktober 1492 til slutten av annen verdenskrig og 1950-tallet, da den karibiskfødte revolusjonære Frantz Fanon påkalte all verdens fattige til å gjøre opprør mot sin skjebne som «Jordens elendige».

Dette var en historisk epoke som satte sine dype spor på øya: Først med spanjolenes paniske jakt på gull og utsletting av de lokale taino- og awahawk-urfolkene. Siden gjennom innføringen av plantasjeøkonomi og europeiske slavehandlernes gradvise bosetting av afrikanske slaver. På slutten av det 18. århundret besto befolkningen i den franske kolonien av 32 000 hvite kolonister, 28 000 «frie fargede» og rundt 500 000 slaver, både kreolske og afrikanske. Slavene ble betraktet som privat eiendom på plantasjene for sukker, indigo og kaffe i det som var Frankrikes rikeste koloni. Så gikk da også Haiti under navnet «Antillenes perle» på den tiden.

Hundre år senere startet den amerikanske okkupasjonen med et militærkupp i 1915. USA ble værende ved makten til 1934, i det som ble sagt å være et forsvar av Monroe-doktrinen som hadde som mål å begrense europeiske ambisjoner i regionen, og da særlig med tanke på Tyskland og Frankrike. Haiti opplevde drømmen om frihet for alle slaver, basert på utopien den franske revolusjonen proklamerte fra en idrettsbane i Paris.

I Haiti virker hukommelsen rundt det som skjedde som noe samlende, og kanskje er denne delen av historien også den eneste fellesnevneren i et vertikaldelt samfunnssystem.

Stolt opphav Fra det årlige karnevalet i Jacmel, sør for Haitis hovedstad Port-au-Prince, der mange av utkleddingene er tunge av symbolikk fra slaveopprøret for 210 år siden. Den utholdende opprøreren, slaven på rømmen – le maroon – er her fremstilt med en kroppsmaske laget av seig sukkerrørsirup. Den opprinnelige betydningen er noe utvisket med tiden, men den svarte fargen som fremmes med sukkermasken sies å symbolisere haitieres afrikanske herkomst. I den haitiske fantasien er det ikke slavene som jobbet på sukkerplantasjene som er fortidens storslagne nasjonalfigurer, men slavene som rømte og levde i fjellene, og revolusjonsheltene.

Innvier nye generasjoner Altesse er medlem i en historisk forening som gjennom dramatisering av revolusjonen (over t.h.) gjenskaper Haitis historiske arv for landets mange unge og de med liten eller ingen utdannelse. Haiti var en gang Frankrikes rikeste koloni, men er i dag blant verdens 20 fattigste land. 80 prosent lever under fattigdomsgrensen.

Revolusjonshelter Jean-Jaques Dessalines (avbildet i den øverste rammen), var offiser i den franske hær da kolonien sto i mot spanske og britiske angrep, før han ble med Toussaint Louvertures (rammen i midten) i opprøret mot Frankrike. Dessalines ble etterhvert den fremste lederen for revolusjonen som beseiret Napoleons hær i 1803, og ble siden leder for et uavhengig Haiti.

Haitis slaverirevolusjon.

Haitis slaver, til daglig ble kalt «bossales», med voodooopresten Boukman i spissen, gikk 22. august 1791 til opprør mot sine herrer og erklærte sin egen revolusjon. De utgjorde en hel hær – uorganisert, men besluttsom – og som allierte seg med middelklasse-

De hvite kolonistenes herredømme ble raskt overtatt av den voksende mulattklassen og folkene tilhørende «frie fargede».

mulattene og *maroon*-slavene fra innlandet. Sammen kjempet de med ett felles mål: Avskaffelse av slaveriet. Etter en rekke slag mot Napoleons hær, ledet av Bonapartes svoger Leclerc, seiret de endelig 1. januar 1804, til vestmaktens store vantro. General Jean-Jacques Dessalines, som hadde tatt over ledelsen fra Toussaint Louverture, erklærte uavhengigheten til den moderne tids første svarte republikk: Ayiti. Skuffelsene som sto i kø etter den første avkoloniseringen, skulle sette sitt preg på revolusjonens nyfødte. Retten til likhet som selvstendigheten ble født fra, førte aldri til frihet. De hvite kolonistenes herredømme ble raskt overtatt av den voksende mulattklassen og folkene tilhørende «frie fargede». Dette nye og militariserede oligarkiet motsatte seg alle forsøk på jordbruksreformer og nyfordelinger av land, kastesystemet fra kolonitiden ble gjenopprettet og man promoterte en kollektiv sletting av landets slavehistorie. Den avkolonialiserte makten skapt av revolusjonen, avslørte sin manglende evne til å lede folket mot en bedre fremtid. Dens styrke tapte seg i en tåke av korrupsjon og ukontrollert vold, og gjennom ambisiøse og blodige diktaturer som, inntil svært nylig, brukte vold mot sine innbyggere og utnyttet bondestandens avmakt til å suge landet tomt for de få naturressursene som fantes.

I glemmeboken. Med Europas og USAs konsensus og delaktighet havnet Haiti i glemmeboken. En rekke land fortsatte å betrakte Haiti som en fornærmelse mot den «siviliserende» – og plyndrende – kolonialiseringen. Haiti skrev seg inn i historien med den første vellykkede revolusjon ledet av slaver, verdens første svarte bemyndigelse og historiens første avvikling av slaveriet. Umiddelbart begynte Vesten å jobbe for å undertrykke Haitis historie, og det på en så effektiv måte at den haitiske revolusjonen snart var fjernet fra den vestlige verdens kollektive minne.

Plasseringen av revolusjonen i den historiske glemmeboken fikk snart følge av et annet viktig forhold: Gjelden (eller «løsepengene») Haiti fikk som følge av sin uavhengighet.

For å unngå gjeninnføring av slaveriet, ble Haiti i 1825 tvunget til å betale «løsepenger» til Frankrike, en sum som i dag tilsvarer i overkant av 120 milliarder kroner. For å ha mulighet til å betale disse pengene, fortsatte den unge republikken å være nedtyngt av gjeld frem til 1946: De tidligere slavene måtte altså betale godtgjørelser til sine forhenværende herrer, for retten til eiendom.

Den franske historikeren og Haiti-eksperten Christophe Wargny sier det klart og tydelig: «Europa isolerer Haiti. De straffer henne og holder henne skilt fra resten av verden. De sender henne langt inn i historiens bunkers og forbyr henne å eksistere. Med dette fornekter de både hennes eksistens og hennes

historie, og reverserer rollene i den kollektive bevisstheten gjennom forestillingen om at Haiti skadet oss, Haiti brakte lidelse, Haiti kastet skygger over menneskerettighetenes hjemland (Frankrike) og forpurret mytedannelsene om den store hærfører Napoleon.»

Den avkolonialiserte makten skapt av revolusjonen, avslørte sin manglende evne til å lede folket mot en bedre fremtid. Dens styrke tapte seg i en tåke av korrupsjon og ukontrollert vold.

Under en konferanse i Guadeloupe 10. mai 2000 svarte daværende president Jacques Chirac følgende på spørsmål fra en journalist om hva Frankrike tenkte å gjøre for å bistå utviklingen i Haiti, en av landets tidligere kolonier:

«Haiti var strengt tatt aldri en fransk koloni.»

Ti år senere avla president Nicolas Sarkozy et raskt besøk i landet etter at det katastrofale jordskjelvet rammet østaten. Det var første gang en fransk president besøkte Haiti siden uavhengigheten fra Frankrike i 1804.

Begge hendelser viser hvordan utelatelsen av Haiti har solide røtter i den franske og europeiske underbevisstheten.

Glemselen lever. Det er heller ingen tilfældighet at brorparten av franske og europeiske historiebøker fullstendig neglisjerer betydningen av den haitiske revolusjonen og hva fenomenet den første kolonialiseringen, den som baserte seg på slavehandel og slavedrift, utgjorde. I Europa foretrekker man fortsatt å fokusere på at man fikk slaveriet avskaffet (1833 i England, 1848 i Frankrike og 1865 i USA) og godene det medførte, heller enn på fenomenet slaveri og det europeiske ansvaret.

10. mai 2012 kunngjorde likevel den da nyvalgte president François Hollande følgende viktige meddelelse: «Slaveriets historie er lenge blitt holdt på avstand for de etterfølgende generasjonene, min egen inkludert. Vi lærte om avskaffelsen av slaveriet, men aldri om selve slaveriet.»

Glemselen lever fremdeles, også innad det haitiske samfunnet – dog med andre implikasjoner. Den haitiske kunstneren Barbara Prézéau-Stephenson skrev følgende: «I 200 år har historiske hendelser medvirket til helt særegne sider av den haitiske virkeligheten: uavhengighet, frihet for tidligere slaver, det kreolske språk, bruk av fransk, voodoo-tro, forstadsutvikling, et uformelt marked, politisk ustabilitet og ideologisk flukt. Alle disse isolasjonsfaktorene legger grunnlaget for vår identitet.»

Og grunnlaget for landets hukommelse, må det være lov å legge til. I en slik verden samsvarer ikke minnet om slaveriet med minnet om kolonitiden (og dermed med slaveriet), men med minnet om motstandskampen, revolusjonen og uavhengigheten. I den haitiske fantasien er det ikke slavene som jobbet på sukkerplantasjene som er fortidens storslagne nasjonalfigurer, men maroonene, slavene som rømte og levde i fjellene, og revolusjonsheltene.

President Sarkozy avla Haiti et raskt besøk etter at det katastrofale jordskjelvet rammet østaten. Det var første gangen en fransk president besøkte Haiti siden uavhengigheten fra Frankrike i 1804.

Nasjonalskatter
Bønnekjedet er del av museumssamlingen ved Haitian National Pantheon, som åpnet i 1983. En av museets hovedoppgaver er å formidle informasjon om grunnleggerne av Haiti, og å bevare landets arv, men sliter med pengemangel og sviktende styring.

Tapt eller oversett Det meste av det som er blitt nedskrevet av Haitis historie, er gått tapt, grunnet flom, sykkloner, jordskjelv og ustabil politisk styring som neglisjerer bevaring av slike skatter. Noen gamle tekster er likevel bevart, om enn i dårlig stand, der fødsler, død og bryllup og dødsfall fra revolusjonsårene er skrevet ned. Tekstene er aldri blitt sikkert gjenomgått, ifølge den haitiske historikeren Michelet Divers.

Skulle stoppe Napoleons hær I Haiti sammenfaller minnet om slaveriet ikke så mye med kolonitiden, men med motstandskampen, revolusjonen og uavhengigheten. Citadelle Laferrière ble bygget etter uavhengigheten i 1804 for å forsvare den nordlige delen av Haiti mot gjenerobningsforsøk fra Frankrike. Dette er det største fortet i Karibia og står på en 900 meter høy slette sør for byen Cap-Haïtien. Mange haitiske skoleklasser tar turen hit, mens internasjonal turisme er så godt som fraværende, med unntak av en og annen cruisepassasjer.

Voodooens kraft En kvinne i transe under en voofofestival i Gonaïves. Haitisk voodoo er del av de afro-amerikanske religionene som refererer til kulturell kreativitet manifestert gjennom opprøret mot slavesystemet. Voodoo hadde en sentral funksjon under slavenes kamp for frihet. Det første signalet til slavene om å gjøre opprør kom fra voodooopresten Dutty Boukman under en religiøs seremoni 14. august 1791. I løpet av en drøy uke hadde slavene tatt kontroll over hele den nordlige provinsen.

I Europa foretrekker man fortsatt å fokusere på at man fikk slaveriet avskaffet (1833 i England, 1848 i Frankrike og 1865 i USA) og godene det medførte, heller enn på fenomenet slaveri og det europeiske ansvaret.

Etiopisk opphav Lorraine Manuel Steed foran et maleri av sin stammor, Martha Adelaïde Modeste, som kom som slave til Haiti fra Etiopia i 1781, til Francis Testas' sukkerplantasje. Slaveeieren Testas siste ønske i 1795 var å frigi alle slavene sine, og som hun testamenterte eiendelene sine til. Modeste var en av disse slavene.

Haitis slaverevolusjon.

Dette har flere årsaker av både historisk og ideologisk art. Først og fremst handler det om de revolusjonæres afrikanske bakgrunn. Da revolusjonen pågikk, var 60 prosent av slavene på haitiske plantasjer fra Afrika, født som frie menn i Afrika og ikke på øya, og var således fortsatt ikke assimilert inn i plantasjenes systemer. For det andre står hyllesten av de rømte slavene og de revolusjonære heltene bedre i samsvar med idealet om et rent opphav, som bekreftelse på friheten, hinsides lidelsen og pinslene slaveriet skapte.

I tillegg er hukommelsen skapt av tiden gjennom «kreoliseringen» som har pågått siden begynnelsen av det 20. århundret og med utvandingsstrømmene til USA, Canada og Frankrike (den haitiske diasporaen utgjør 4 millioner av en totalbefolkning på 11 millioner). Dette har i stor grad utspedd og spredt de muntlige overleveringene knyttet til kolonitiden.

Romantiseres som et farlig sted. Minnet om motstandskampen og revolusjonen har på den annen side blitt fullstendig integrert i ulike sosiale klasser, om enn på ulike måter. Selv om myndighetene ved flere anledninger har forsøkt å tåkelegge den kollektive hukommelsen, sitter Haiti fremdeles på en eksepsjonell historisk arv som bunner i populærkulturen, og som er lite kjent eller anerkjent av nasjonale institusjoner og det internasjonale samfunnet. Sistnevnte holdes fortsatt fanget av det romantiske og anakronistiske bildet av Haiti som et forbannet og farlig sted.

Det stolte minnet om revolusjonen i Haiti kan ikke forbigå det faktum at dagens samfunnsstruktur er organisert vertikalt, og hver sosial gruppe har sine egen, definerte hukommelse. Man har minnet til den styrende eliten, som består av etterkommere av «frie fargede» folk, og man har minnet til massene, bondestanden, direkte etterkommere av afrikanske og kreolske slaver, som fremdeles lever på landsbygda eller i forsteder til byene.

Fra Jacmel til Cap-Haitien, via Port-au-Prince, har middelklassefamilier arvet hukommelsen fra sine egne familier, basert på muntlige overleveringer, arkivdokumenter og, i sjeldnere tilfeller, familielevninger. Noen av disse familiene har drevet slektsforskning og er mest opptatt av å fokusere på kompleksiteten i sin slekts historie. Ofte inkluderer et slekstre både slaver og frie menn, sånn som er tilfellet for Lorraine Steed, etterkommer av en rik haitisk familie, hvis opphav var Modeste L'Africaine, en ung slavekvinne som var født i Etiopia. Disse familiene har ofte vært tilknyttet viktige politiske figurer gjennom Haitis historie.

Men én figur skiller seg ut fra de andre: Revolusjonshelten Jean-Jacques Dessalines. Mange av disse gamle familiene påberoper seg direkte avstamning fra generalen Dessalines, som vanligvis ansees som øyas virkelige frigjører (den europeiske republikanske tradisjonen gir faktisk denne rollen til Toussaint Louverture). Blant alle de store revolusjonære, er Dessalines definitivt den viktigste, ikke bare fordi han representerer den mest radikale, folkelige og voldelige fasen av revolusjonen, men også fordi han er et bilde på selve

Haiti sitter fremdeles på en eksepsjonell historisk arv som bunner i populærkulturen, og som er lite kjent eller anerkjent av nasjonale institusjoner og det internasjonale samfunnet.

revolusjonen, på dens mest ekstreme og urealistiske sider. Dessalines' skikkelse er en universell skikkelse. Myten om ham sprer seg over alle aldre og alle sosiale klasser og overskygger Toussaint Louvertures plass i historien fullstendig.

Bondestanden (som i dag i stor grad er urbanisert) har derimot minnet om slaveriet integrert på en måte som ikke handler om familier, men forfedrene, og som har valgt voodoo-troen som den sentrale måten å uttrykke seg på. I Haitis komplekse voodoooverden står gudene direkte i samsvar med revolusjonsheltene.

Historien blir til myter, og mytene finner igjen sin plass i historien. Et av de første inntrykkene som slår deg når du kommer til Haiti, er den betingelsesløse hengivenheten folk viser revolusjonsheltene sine – Dessalines, Louverture, Henri Christophe, Pétion, Capois-La-Morte, Marie Jeanne La Martinière – og hvordan de alle sammen i dag er blitt forvandlet til mytologiske skikkelser. Det vil være urettferdig å sammenligne dem med heltene fra den amerikanske eller den franske revolusjonen, men de haitiske revolusjonsheltene har en konstant tilstedeværelse i daglige diskusjoner blant folk vi møter. De er arketyper for et forent og seierrikt Haiti, så nært, men likevel så fjernt. De blir dessuten ofte plassert utenfor de faktiske historiske sannheter, hvor de i stor grad var en del av undertrykkende politiske systemer og hadde imperialistiske ambisjoner.

Karneval og kreativitet. Dette gjør at det historiske minnet om hva slaveriet var, er et fenomen i stadig utvikling, og som naturlig blir utsatt for nye tolkninger, nye tilegninger og gjenoppfinnelser. Den haitiske fantasien har bidratt til dette gjennom kunst og litteratur. Viktige eksempler finner vi i Saint Soleil-kunstnerfellesskapet og kunstnerbevegelsen Rezistans.

Fra et historisk perspektiv, har et viktig sted for materialisering av den historiske hukommelsen vært karnevalet, som har en mektig symbolsk betydning for folks identitet. Særlig er karnevalet i Jacmel, som ligger sørøst i landet, blitt en viktig arena for å fortelle og leve ut Haitis historie. Antropologen og fotografen Leah Gordon skrev: «Det er folket som støtter opp under fortellingen og skaper den i sitt bilde.»

Og her blir da virkelig også det som i europeiske karneval er pomp og prakt, erstattet av surrealisme – en essensiell del av haitisk fantasi. Skikkelsene og kostymene bedrar karnevalets middelalderske opphav som de europeiske kolonistene brakte med seg, og flørter med påfallende bidrag fra voodooen, afrikanske røtter, slaveriet og selvfølgelig også revolusjonen.

Sukkerrester Sukkerrørsbonden Dickens på et jorde i Thomonde. I dag er det så og si ikke noe igjen av sukkerproduksjonen i Haiti, og landet må importere sukker. Men i Thomonde-regionen er sukkerrør fortsatt en viktig jordbruksvare. Under den franske og spanske kolonialiseringen ble hele dette området omdannet til enorme, intensive sukkerrørsplantasjer.

Fordums storhet Den store katedralen i Port-au-Prince ble bygget 1884 på restene av en kirkeruin fra kolonitiden. Siden jordskjelvet 12. januar 2010 har bygningen stått uten tak og vinduer, og de fleste veggene har kollapset. Katedralen ble et tilholdssted for fattige mennesker etter naturkatastrofen som tok livet av flere enn 200 000 mennesker. Den puertorikanske arkitekten Segundo Cardona vant i desember 2012 en konkurranse om katedralens gjenoppbygging, som etter planen skal settes i gang i 2014.

Lite igjen Joseph Firmin Senat er etterkommer av Jean-Jacques Dessalines, i byen oppkalt etter revolusjonshelten. Dessalines var byens første hovedstad, grunnlagt 22. mars 1802. Keiser Jaques 1. som Dessalines utnevnte seg selv til i september 1804, bodde her i to år med kona Marie-Claire Happy, frem til han ble drept i 1806. I dag er nesten alle spor etter Dessalines borte i byen som bærer hans navn, og der mer enn 60 prosent av befolkningen er under 18 år. General Dessalines hylles som en helt, men historien har flere sider. I 1804 beordret han at hele den hvite minoriteten på Haiti skulle drepes, noe som resulterte i mellom 3000 og 5000 døde i perioden mellom februar og april 1804.

Kraftig symbolikk Kunstneren Céleur utkledd under det årlige karnevalet i byen Jacmel. Overdrevne svart sminke symboliserer det stolte afrikanske opphavet.

Omstridt konge Studenten Enaud, utkledd som Henri Christophe, en av de mest kontroversielle skikkelsene i den haitiske revolusjonshistorien. Som friggitt slave tok han del i slaveopprøret i 1791, ble offiser under Toussaint Louverture, og general i 1802. I 1811 ble han utnevnt til konge under navnet Henri 1. Han vedtok lover og etablerte en adelstand, men klarte ikke å forene landet og forarget befolkningen med sin tyranniske stil. Rett før et opprør var i ferd med å styrte kongen, begikk han selvmord.

Haitis slaverevolusjon.

Polske helter. I én hverdagsdimensjon av minnet, finner vi den unike historien om polakkene. I 1801 landet Napoleons hær i Haiti for å gjenopprette kolonistyrer og slaveriet. Blant troppene befant det seg rundt 5000 polakker. Da de landet i Santo Domingo, oppdaget de raskt den franske generalens bakstrevslike intensjoner og, med utgangspunkt i sin egen hjemlige historie som hadde gjort dem sårbare for republikanske verdier, deserterte de fra ekspedisjonen og sluttet seg til slaverevolusjonen.

Da uavhengigheten kom, var de fleste blitt drept i strid eller av gulfeber, men et lite antall på rundt 400 menn etablerte seg i Cazal og Fond Blanc hvor de begynte å dyrke jorden. Selv om den nye haitiske grunnloven forbød alle hvite å bosette seg i Haiti, var disse polakkene de eneste som fikk bli haitiske og motta haitisk statsborgerskap. Og til tross for «Papa Doc» Duvalier-regimets forfølgelser og «noirisme», lever etterkommerne av disse blåøyde «mestisene» fremdeles i de to landbrukssamfunnene og påberoper seg minnet om de polske heltene. Stadig kommer det grupper med polske turister til Cazal og Fond Blanc, samtidig som Polen fortsetter sitt samarbeid med Haiti.

På Haiti fungerer historien som et samlende element og er antagelig den eneste fellesnevneren i det vertikaldelte samfunnet. På tvers av kastene gir minnet om slavenes opprør en følelse av identitet og å høre til i det samme historiske fellesskapet. Men det er en selektiv virksomhet som konsentrerer seg om den haitiske revolusjonen og selvstendigheten, men som fullstendig overser tiden før revolusjonen (altså slavetiden) og post-revolusjonen (skuffelsen over alle idealene fra revolusjonen, som aldri ble noe av og den konstante glidningen mot et totalitært politisk system som har vart helt til dags dato).

Nye tilegnelser. I lys av dette er det interessant å se hvordan *Bevegelsen for opphøyelse av fremstillingen av frigjøringsheltene* er et bilde på dette selektive minnet i sin ekstreme form.

Bevegelsen, som ble stiftet i 2006 av Destiné Marcellus, en mann som spiller rollen som general Dessalines under offentlige forestillinger og feiringer, har base i Croix-des-Bouquet, en by som ligger noen kilometer utenfor hovedstaden Port-au-Prince. Gruppen, som teller tyve unge menn og kvinner fra hovedstadens lavere klasser, både arbeidsløse, folk i arbeid og universitetsstudenter, reiser så til alle landets største byer, som Jacmel, Port-au-Prince, Gonaives og Cap-Haitien.

De er celebre og navngjetne gjester under feiringen av historiske nasjonaldager (1. januar, som er uavhengighetsdagen og for eksempel 18. november, som er dagen for slaget i Vertières), og forestillingene trekker bestandig store publikum, og stadig flere støtter opp om bevegelsens sak.

Under ledelse av grunnlegger Marcellus, bringer de revolusjonsheltene tilbake til livet ved hjelp av omhyggelig utarbeidede kostymer og komplekse forestillinger, sanger og taler som tar publikum med tilbake til revolusjonstiden.

Til tross for «Papa Doc» Duvalier-regimets forfølgelser, lever etterkommerne av de blåøyde «mestisene» fremdeles i de to landbrukssamfunnene og påberoper seg minnet fra de polske heltene.

Angrepet av «Papa Doc» Barnabi og Doris Drouillard er etterkommere av Napoleons polske desertører som har vært en utsatt gruppe i landet, til tross for forfedrenes innsats på slavenes side. Ekteparet overlevde en massakre i landsbyen Cazal 5. april 1969, da 500 soldater fra nasjonalhæren og medlemmer av den paramilitære gruppen under president «Papa Doc» Duvalier, drepte over 100 mennesker, blant dem hele familier, kvinner ble voldtatt og hjem stukket i brann.

Polsk solidaritetsarv Belfort Belunski nedstammer fra de polske soldatene som deserterte fra Napoleons hær i 1801 og sluttet seg til Haitis opprør mot slaveriet. Omlag 400 av de 5000 polske soldatene bosatte seg i Haiti og startet med jordbruk. Belunskis hus ble erklært ubeboelig etter det katastrofale jordskjelvet 12. januar 2010.

Bevegelsens formål er at disse historiske oppsetningene skal virke pedagogisk: De ønsker «å lære de nye generasjonene, alle de som står uten jobb eller ikke har fått utdanning, om den haitiske revolusjonens ærefulle historie».

For publikum utviskes skillet mellom skuespillerne og de historiske skikkelsene: Destiné forlanger å bli kalt Dessalines. Han er Dessalines! Og det er virkelig utrolig hvordan han ligner. Publikum hyller ham som om han skulle vært den nye Messias. Dessalines! Dessalines! De klemmer ham, de roper på ham, de trygler ham om hjelp.

I denne blandingen av svært forskjellige historiske og mytologiske elementer, kommer den nye tilegnelsen av det historiske minnet til sitt klimaks: Revolusjonens gjenfødelse.

Fortiden kommer til live igjen i nåtiden. Mennesker fra slummen blir til historiske helter, til erobrere og til de virkelige hovedrollenehaverne i historien.

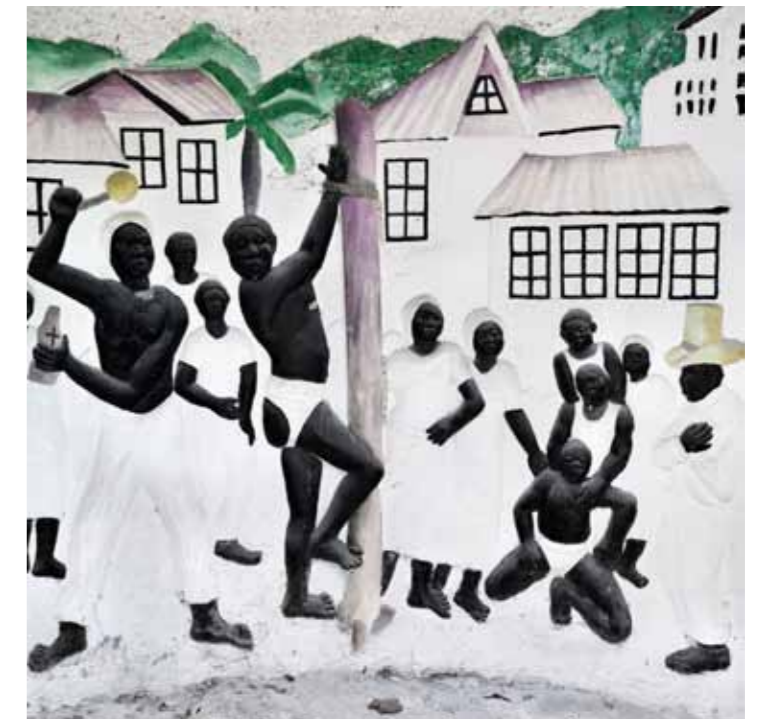
I hvert fall så lenge forestillingen fortsatt pågår.

Kunstnerkollektiv *Gaten Avenue Jean-Jacques Dessalines i hovedstaden Port-au-Prince er et mekka for kunst. Over 80 kunstere holder til her, de fleste skulptører som jobber med materialer de kan finne rundt seg, som biter av metall, bildeler, kapsler, skruer, lærrester, nøtter, papp – og ellers alt som folk har kastet fra seg.*

Fortidens helter Under den årlige revolusjonsfeiringen på uavhengighetsdagen 1. januar i Croix-des-Bouquets utenfor Haitis hovedstad Port-au-Prince, har Destiné Marcellus (til hest) kledd seg ut som revolusjonshelten Jean-Jacques Dessalines som ble Haitis første leder etter uavhengigheten i 1801. Adrien Jean Saint Vil er kledd opp som oberst Charlotin Marcadieu.

Voodookunst Et relieff av klosteret «Mariani», grunnlagt i 1774 i utkanten av Port-au-Prince, som tilhører voodoo-presten Max Beauvoir, nylig valgt til såkalt «nasjonal-ati», den øverste lederen for voodoo-kulten. Hans storslåtte hjem er både et tempel for voodoo-tilhengere og en turistattraksjon for nysgjerrige.

Fri fra lenkene Kunstneren Jean Claude lager masker og figurer av pappmasjé og tegninger med motiv fra kolonitiden og av slaveriet. Han fremhever slavenes styrke ved å fremstille dem med store muskler. Avskårne føtter symboliserer frigjøringen fra slaveeierne.